

אפשר לסוחטו

א. תלמוד בבלי מסכת חולין דף קח עמוד א

טיפת חלב שנפלה על החתיכה אם יש בה בנותן טעם באותה חתיכה אסור ניער את הקדרה אם יש בה בנותן טעם באותה קדרה אסור

...אמר רב כיון שנתן טעם בחתיכה חתיכה עצמה נעשית נבלה ואוסרת כל החתיכות כולן מפני שהן מינה... ומאי קסבר אי קסבר אפשר לסוחטו מותר חתיכה אמאי נעשית נבלה אלא קסבר אפשר לסוחטו אסור דאיתמר רב ורבי חנינא ורבי יוחנן דאמרי אפשר לסוחטו אסור שמואל ורבי שמעון בר רבי וריש לקיש דאמרי אפשר לסוחטו מותר...

ב. רש"י מסכת חולין דף קח עמוד א

ומאי קסבר - רב באפשר לסוחטו באיסור שנבלע בהיתר ונתן בו טעם ואסרו וחזר ובישל ההיתר הזה עם היתר אחר שאפשר האיסור הנבלע בזה ליסחט ממנו וליחלק בהיתר האחרון ואין בו כשיעור לאסור את האחרון. אי קסבר - הותר גם הראשון מפני שנפלט האיסור ממנו ולכתחלה הוא דאסור שאין מבטלין איסור לכתחלה ומיהו דיעבד שרי לאכול אף הראשון. אמאי חתיכה נעשית נבלה - הא אפשר היא ליסחט ממנה וליחלק לאחרים שלא קבלו ממנו כלום ואין לנו לאסור עד שיתן החלב טעם בכולן דליכא למימר אפשר ליסחט מזה וליבלע בזה שהרי כולן שוין בטעמו ואיזה תתיר ואיזה תאסור. אלא קסבר - משנאסרה החתיכה שוב אין לה היתר בסחיטה ואשמועינן אף ההיתר שבה נעשה איסור להיות כאן שיעור גדול לאסור אחרים הרבה.

ג. ר"ן על הרי"ף מסכת חולין דף מג עמוד ב

ודבריו צריכין פירוש לפירוש דלכאורה משמע דדא ודא אחת היא ואי לא הא לא קיימא הא ובכה"ג היכי שייך למימר אמאי דהא אי קסבר אפשר לסוחטו מותר ודאי דס"ל דאין חתיכה עצמה נעשית נבלה ולא אפשר בלאו הכי... ולפיכך נ"ל דעיקרא דמילתא הכי איתא דמשום דבשר בחלב מדינא אפשר לסוחטו אסור וחתיכה עצמה נעשית נבלה השוו חכמים דבריהם בכל האיסורין בין שנתערבו במינן או שלא במינן לבשר בחלב ואנן הכי קאמרינן אי קסבר אפילו בבשר בחלב שאילו נסחט חלב שבו יהא הבשר מותר מעתה אין איסור בשר מחמת עצמו אלא מחמת חלב שבו וכיון שכן אינו בדין שתהא חתיכה עצמה נעשית נבלה להצריך ששים כיוצא בה בשלא במינה שכיון שאפשר לה לחזור להכשרה נמצא שאין כולה אסור ואפילו תאמר

שאפשר להחמיר בזה מן הטעם שאכתוב בסמוך בס"ד אכתי אינו בדין שנדון אותה כבשר אסור ושתאסור כל החתיכות מפני שהן מינה אליבא דר' יהודה שהרי אין איסורה מחמת בשרה אלא מפני חלב שבה ולמה נדון אותו כבשר אלא על כרחך קסבר דאפשר לסוחטו אסור שגזרת הכתוב כך היא שכל בשר שנתבשל בחלב נעשה איסור מחמת עצמו ואפי' היה אפשר לסחוט חלב שבו אסור ומעתה כיון שאיסורו מחמת עצמו בדין הוא שיהא צריך ששים בשאינו מינו ושיאסור כל החתיכות כולן אליבא דר' יהודה וכיון שבבשר בחלב הוא כן מן הדין השוו חכמים כל האיסורים לבשר בחלב מדבריהם כל שנתערבו דרך בישול כבשר בחלב וכמו שאני עתיד לפרש שם בס"ד... ומ"מ אפשר לסוחטו אסור וחתיכה עצמה נעשית נבלה אין ענין אחד בעצמו ומש"ה אתי שפיר לישנא דאמרינן אי קסבר אפשר לסוחטו מותר חתיכה עצמה אמאי נעשית נבלה שהרי היה אפשר לומר דאע"ג דאפשר לסוחטו מותר ה"מ אי ידעינן בודאי שנסחט ממנו האיסור אבל מסתמא יש לנו להצריך סי' בכל החתיכה לפי שהאיסור שנבלע בחתיכה ואין בה ששים לבטלו אפילו אתה מוסיף עליה לתשלום שיעור ששים אין האיסור שנבלע בתחלה בחתיכה ונסרך בה מתחלק בשוה בחתיכה ובאותו תוספת כדי שיתבטל בששים אלא לעולם נשאר רובו בחתיכה וכן הוא בודאי ולפיכך אפילו אם נאמר דאפשר לסוחטו מותר היה אפשר לומר דחתיכה עצמה נעשית נבלה להצריכה ששים ושתהא נידונת ג"כ כבשר אסור לאסור כל החתיכות מפני שהן מינה אף על פי שדבר אחר גרם לה ליפסל אלא דתלמודא לא ס"ל הכי שאינו בדין שהדבר שהוא אפשר לחזור להכשרו יהא נדון כגוף האיסור עד שיאסור כל החתיכות כולן מפני שהן מינה

ד. תורת הבית הארוך בית ד שער א דף ח עמוד א

ומכל מקום מודה הרב ז"ל בחתיכה שנבלעת מאיסור ואחר כך נפלה אותה חתיכה לקדירה שיש בה ששים לבטלה אפילו הכי היא עצמה אסורה ובזמן שמכירה זורקה ואוכל את השאר לפי שהיא כבר נאסרה והאיסור הנבלע בתוכה אינו יוצא ומתערב עם הרוטב והחתיכות שבקדירה ואינו דומה למחומץ ומדומע שהאיסור בעצמו חוזר ומתערב עם ההיתר המרובה שנתערבה עכשיו ויכול להצטרף. הילכך אין להתיר חתיכה ראשונה שבלעה איסור ויש בה טעם איסור. אבל מכל מקום פשיטא דהיא עצמה אינה נעשית

נבילה לאסור שאר החתיכות כמין במינו ואפילו לרבי יהודה חוץ מבשר בחלב ולרבנן אלא כשיעור האיסור שבלעה ולא כשיעור כל החתיכה.

ה. שו"ת הרשב"א המיוחסות לרמב"ן סימן קנא

ומה שנסתפק לך: אם אותה חתיכה מצטרפת לבטל האיסור, נ"ל שגם היא מצטרפת לבטל האיסור. תדע: שאם היה אפשר לסחוט את האיסור שבה, להעלות את האיסור, מצטרפת, שהיא עצמה מותרת היא. ואם עתה, עשיתה נבילה. דהא בהא תליא. וזה נ"ל נמי. והרי זה ככחל, שאמרו: כחל בס', וכחל מן המנין, וכחל עצמו אסור. ומה שנסתפק לך: גם בחלב שנפל בקדירה, ואין בתבשיל שבקדירה ס', ונאסר התבשיל. ואח"כ נתן לתוכו היתר, ורבה עליו אם מותר, ואם לאו? תחלת כל דבר, אצטרך להקדים הקדמה אחת. והוא: שחתיכה שבלעה איסור, ואין בה לבטל את האיסור, א"א לחזור ולהתירה לעולם, שהרי עצמה נאסרת בודאי, מחמת מה שבלעה. ואף על פי שאתה מרבה עליה כל היום, היא באיסורה עומדת: דאי אפשר לעמוד על האיסור הבלוע, אם יצא מתוכה, אם לאו.

ו. שו"ת הרשב"א חלק א סימן תצה

תחלת כל דבר אצטרך להקדים הקדמה אחת והיא שחתיכה שבלעה איסור ואין בה לבטל את האיסור אי אפשר לחזור ולהתירה לעולם. שהרי היא עצמה נאסרה בודאי מחמת מה שבלעה. ואף על פי שאתה מרבה עליה כל היום היא באיסורה עומדת דאי אפשר לעמוד על האיסור הבלוע אם יצא מתוכה אם לאו.

ז. בית יוסף יורה דעה סימן קו

וטעמא דמילתא משמע בתורת הבית הארוך (ב"ד ש"א ח). דהיינו משום דכיון דחתיכה זו נאסרה א"א לה לחזור להיתרה אא"כ יהיה ברור לנו שיצא איסור זה ממנה ונתפשט בה ובכל החתיכות בשוה כמו שהוא בדבר הנבלל ונמוח וכיון שבדבר שאינו נבלל ונמוח אין אנו יכולין לומר כן אדרבה משמע דברור לנו שנשאר בחתיכה זו יותר חלק איסור ממה שנבלע בחתיכות אחרות הילכך לא יצתה חתיכה זו מאיסורא ותמיהא לי דאי מהאי טעמא ליטעמיה קפילא לחתיכה זו ואי לית בה טעמא דאיסורא תשתרי שהרי נתברר שאיסור הבלוע בה נפלט ממנה עד שלא נשאר בהן בנותן טעם ולמה תאסר ושמא יש לומר דכיון שכבר נאסרה אף על פי שנפלט קצת מאיסור שבה לעולם אסורה עד שיפלט כולו לגמרי ולא ישאר בה ממנו כלל ולא דמי לדבר הנבלל ונמוח שמאחר שהכל מתערב זה עם זה בשוה ואין תוספת איסור בנאסר מבהיתר חשיב כאילו נפלט כולו.

ח. תוספות מסכת חולין דף קיב עמוד א

תרי גללי דמלחא ומשפיייה - שהדם נגרר אצל המלח בשולים ואפילו למ"ד (לעיל דף קח): אפשר לסוחטו אסור יש להתיר כאן ולא אמרינן מיד כשנוטף השומן מן הבשר נאסר מחמת דם המעורב בו ושוב לא יועיל לו תרי גללי דמלחא דכיון שהדם נפרש ממנו לגמרי אין נשאר בו טעם ואפילו משהו דכך היו בקיאין בדבר המותר ולא דמי לאפשר לסוחטו דלעיל דהתם אין האיסור יוצא לגמרי אלא שמתבטל.

ט. רבי עקיבא איגר יורה דעה סימן קו

ועי' בב"י שכתב בשם תשובת הרמב"ן דאף קפילא לא מהני כיון דמ"מ נשאר מעט בתוכו אף שאינו נ"ט כיון דכבר נאסר החתיכה אינו נותר עד שנפלט האיסור ממנו לגמרי מכל וכל עיין שם (ויש לעיין דאפשר בלא"ה לא מהני קפילא דהוי חזקת איסור ועיין). [עי' שפ"ד צב יא ד"ה ודע]

י. טור יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן צב

ופסק ה"ר אפרים דלא אמרינן אפשר לסוחטו אסור אלא בבשר בחלב אבל בשאר איסורין כגון כזית חלב שנבלע בחתיכה ואין בה ס' לבטלו ונאסרה ואח"כ בשלה עם האחרות אין צריך אלא ס' כדי כזית הראשון ואז אפי' החתיכה עצמה חוזרת להיות מותרת.

יא. ביאור הגר"א יורה דעה סימן קו ס"ק ג-ד

אבל החתיכה כו'. אף דאין חני"ב בשאר איסורין באפשר לסוחטו אין חילוק וכמ"ש הר"ן בס"פ כ"ה דאפשר לסוחטו וחני"ב שני עניינים הן וז"ש בגמ' אי קסבר אפשר לסוחטו מותר אמאי כו' ואי הן דבר א' לא שייך אמאי ע"ש וכמ"ש דכחל וכחל עצמו כו' ופי' הרשב"א שמא לא פלט כל חלבו וה"ה כאן: ודלא כמו כו'. ששם נמשך אחר לשון הטור והטור אזיל לשטתו שחולק כאן על הרשב"א וסובר דגם אפשר לסוחטו דוקא בבב"ח וכפירש"י דהכל א'

יב. באר הגולה קה אות ג

והטעם כתב ב"י ושכן מצא אח"כ שם בתשובה אע"פ דלית ביה טעמא דאיסורא, כיון שכבר נאסרה לעולם אסורה עד שיפלוט כולו לגמרי ולא דמי לדבר הנבלל ונימוח שמאחר שהכל מתערב ונימוח זה עם זה חשיב כאילו נפלט כולו. וכאן חזר המחבר ממה שכתב לעיל סימן צב, והנכון בעיני מ"ש לעיל שחוזרות להיות מותרות דין תורה כיון דאינה בנותן טעם וכאן מדרבנן...

יג. ש"ך יורה דעה סימן צד ס"ק כג

...וכתוב בתשובת מהר"ם מלובלין סי' כח דאם יש ס' נגד הבשר הבלוע בבצל אז אף הבצל מותר אע"פ שלא נמחה ונתמעך וא"צ להפרישה אבל אם חתכו הבצל בסכין של איסור אפילו יש ס' צריך להפריש הבצלים מן התבשיל ע"י

סינון או בע"א במה שאפשר דקי"ל אפלי"ס אסור ע"כ.

יד. שו"ת נודע ביהודה מהדורא קמא - יורה דעה סימן כ

אבל הנלע"ד דעד כאן לא אמרינן בסימן ק"ו שחתיכה עצמה אסורה לפי שהאיסור אינו נפלט לגמרי היינו בחתיכה שבלעה איסור שאינו מינו אבל חתיכה שבלעה איסור שהוא מינו א"כ אפילו את"ל שלא נסחט לגמרי מ"מ הנשאר עכ"פ הוא פחות מחציו דודאי אי אפשר להפליג מחלוקתם כולי האי דשמואל ור"ש ברבי וריש לקיש יסברו אפשר לסוחטו מותר א"כ יסברו דנסחט לגמרי אפילו חלק ששים לא נשאר בו ור"י ורב ור' חנינא יסברו דאפילו יותר מחציו ישאר בו הא ודאי שאין להפליג המחלוקת כולי האי. ובשלמא להפוסקים דהך פלוגתא רק בבב"ח א"כ איכא טעם אחרינא משום שכבר נעשה נבילה אבל להפוסקים דאף לר' אפרים בשאר איסורים שחתיכה עצמה אינה נעשית נבילה אפילו הכי אפשר לסוחטו אסור בודאי שאי אפשר להפליג כולי האי. ואם כן ודאי שעל כל פנים אם נשאר מה שלא נסחט מיעוט הוא וא"כ אם בלע איסור מינו כבר בודאי נסחט רובו ומותר מן התורה והספק שמא לא נסחט כולו ונשאר איסור דרבנן א"כ הוי דינו כנשפך כמבואר בסי' צ"ח ס"ב. אלא שכבר כ' הש"ך בסי' ק"ו ס"ק ב' דלדין דקיי"ל בכל איסורים חעני"נ א"כ בכל איסורים ודאי אפשר לסחטו אסור. ולפ"ז היכא דנאסר מתחלה רק במליחה אי אמרינן דבמליחה לא אמרינן חעני"נ שפיר יש להתיר אחר הבישול אף בלא קליפה וכנ"ל. ואולי זה היה כוונת המורה בקהלתו שהתיר ואמר משום דבמליחה לא אמרינן חעני"נ והיתה כוונתו באם כבר נתבשלו השנים שנמלחו עם האיסור א"צ לקלפם מטעם הנ"ל ובלא"ה הרי במקום שנאסר רק כדי קליפה לא אמרינן חתיכה עצמה נעשה נבלה.